

Nr 167

Av herr Jacobsson, Gösta, m. fl., om åtgärder för skydd åt vissa hemmamarknadsindustrier.

(Lika lydande med motion nr 206 i Andra kammaren)

Rättesnöret för den lågtullinje och liberala handelspolitik som det senaste årtiondet upprätthållits i vårt land har varit det ekonomiska kriteriet, vilket inneburit att vårt lands produktiva resurser skall användas så att det gynnammaste resultatet av den samlade produktionsprocessen uppnås.

I överensstämmelse härmed har vårt land också på det internationella planet deltagit i strävandena att förverkliga en ändamålsenlig internationell arbetsfördelning och att åstadkomma en allmän avveckling av tullmurarna. Den förda politiken har otvivelaktigt i stort sett medverkat till den gynn samma produktivitetsutveckling och den snabba ekonomiska tillväxt som ägt rum. Redan i samband med antagandet av gällande tulltaxa påpekades emellertid från olika håll att en lågtullpolitik inte i längden kan bedrivas med framgång om den inte kombineras med en allmän ekonomisk politik, som klart tar sikte på att skydda den låga tullnivån från övermäktiga påfrestningar utifrån, och att det därför är ett oavvisligt krav att de inflationsdrivande krafterna i vår interna ekonomi hålles tillbaka.

Kravet har icke kunnat upprätthållas. På senare tid har den fortskridande penningvärdeförsämringen, vilken tenderat bli större än motsvarande utveckling i utlandet, medfört påtagliga rubbningar i vårt konkurrensläge i förhållande till utlandet. Den relativa kostnadsutvecklingen har varit klart ogynnsam för det svenska näringslivets vidkommande. För exportindustriens del påtalas densamma av finansministern i finansplanen till årets statsverksproposition. Hemmamarknadsindustrien har emellertid kommit att utsättas för ännu svårare påfrestningar till följd av en stegrad import från utlandet, vilket lett till vissa driftnedläggelser och permitteringar för inhemska företag. I det ansträngda kostnadsläget har den ena industrigrenen efter den andra, trots vidtagna genomgripande rationaliseringsåtgärder, kommit att få det allt svårare att klara sig gentemot tillfälliga försäljningsoffensiver på den svagt skyddade inhemska marknaden.

De senaste årens allmänekonomiska utveckling har med andra ord medfört problem för vår utrikeshandel, vår sysselsättning och vår allmänna industriella aktivitet som icke kan betecknas som annat än oroande.

Vad beträffar vår bytesbalans har den under åren 1965 och 1966 visat

underskott på 1 511 respektive 1 350 miljoner kronor, och den beräknas i den preliminära nationalbudgeten för 1967 komma att uppgå till 1 750 miljoner kronor. Sveriges export av manufakturade industrivaror ökade under perioden december 1965—november 1966 med endast 4 % till hela världen och exporten av dessa varor till den gemensamma marknaden minskade med 1 %.

Den försämrade industrikonjunkturen, främst i Europa, har medfört problem för exportföretagens försäljning, som ytterligare accentuerats av den kreditpolitik som föres i ett stort antal västeuropeiska länder. För den svenska industrien har detta medfört ett tvång att minska produktionen och sysselsättningen på ett sätt som väckt betydande uppmärksamhet, och vi har antagligen ännu icke sett slutet av denna utveckling. Sysselsättningen hotar att alltmera komma i farozonen.

Arbetsmarknadspolitiken har visserligen fått betydande resurser för omskolning av friställd arbetskraft, men dess möjligheter att tillvarata de friställda arbetarnas intressen minskar avsevärt under en konjunkturtyp som den nuvarande. Den omskolade arbetaren blir den sist anställda hos sin nye arbetsgivare, och vid en sysselsättningsminskning i detta företag måste han enligt reglerna avskedas först. Detta medför en allvarlig risk för att den som en gång blivit friställd från en industri i svårigheter löper speciellt stora risker att bli friställd på nytt i en eller flera omgångar. Strukturomvandlingen i industrien medför också många gånger, att industrier som kan sysselsätta både manliga och kvinnliga arbetare drabbas särskilt hårt och att de på grund därav omskolade manliga arbetarna eventuellt kan få nytt arbete i en annan och tyngre industri under det att deras hustrur möter betydande svårigheter att få en ny sysselsättning i samma industri. Detta är ett särskilt allvarligt problem på mindre orter och medför ofta att den samlade familjeinkomsten reduceras.

Under tider av högkonjunktur i vårt land och ute i världen doldes många av de problem som gradvis uppstått i den svenska interna ekonomien och i dess internationella konkurrensförutsättningar. De kraftiga lönestegringarnas konkurrensminskande effekt drunknade i den allmänna överefterfrågan. Tullhindren i många marknader kunde överbryggas av importländernas inflationistiska krav på varor till vilket pris som helst. Även skattehöjningar på importen av annat slag än tullar på vår export kunde ofta negligeras av våra exportörer, och den svenska industriens konkurrenskraft skadades endast obetydligt av att allt flera länder intensifierade återbetalningen av indirekta skatter vid export av sina produkter. De strukturförändringar som dessa omständigheter skapade inom svenskt näringsliv kunde i huvudsak övervinnas genom omflyttning och omskolning av den friställda arbetskraften. Icke heller visade det sig omöjligt att med motsvarande arbetsmarknadspolitiska åtgärder möta verkningarna av viss import, som på speciella varuområden utsatte vissa branscher för en abnorm kon-

kurrens, även om dessa branscher själva skadades av kombinationen stor importökning till uppseendeväckande låga priser, internationellt sett. Läget är nu ett annat.

En genomgång av OECD-ländernas importstatistik för år 1965 — det sista år för vilken sådan samlad statistik är tillgänglig — visar för varu-grupperna 6 (manufakturade varor klassificerade efter råvaruslag) samt 8 (högt manufakturade varor) följande anmärkningsvärda uppgifter för den svenska importens storlek från vissa ursprungsländer vid en jämförelse med EEC-gruppen, vilken har en befolkning som befolkningsmässigt är 23 gånger så stor som Sveriges.

I efterföljande två tabeller har vi givit importsiffrorna för Sverige respektive EEC under 1965 från några leverantörländer i miljoner US dollar. För att underlätta en jämförelse har vi räknat upp de svenska importsiffrorna i en särskild kolumn till en storlek motsvarande EEC:s.

	Import till EEC Sverige i milj. dollar		Svenska impor- ten uppräknad till EEC-storlek milj. dollars.
Grupp 6			
Ursprungsland			
Polen.....	13,4	11,1	255,0
Ungern.....	18,7	4,5	103,5
Hongkong.....	22,8	1,4	32,2
Kina.....	30,2	8,8	202,4
Grupp 8			
Ursprungsland			
Polen.....	7,6	3,8	87,4
Ungern.....	11,9	3,4	78,2
Jugoslavien.....	37,3	3,9	89,7
Hongkong.....	93,7	17,0	391,0
Sydkorea.....	0,9	4,1	94,3
Östtyskland	13,7	5,3	121,9
Tjeckoslovakien.....	14,6	4,6	105,8
Kina.....	8,6	1,9	43,7
Israel.....	2,5	1,1	25,3

En detaljerad genomgång av dessa stora kategorier av varuslag skulle visa, att denna internationellt sett mycket stora svenska import just faller inom produktionen från flera branscher som i dag undergår det som man med en förskönande omskrivning kallar strukturrationalisering. I själva verket har flera svenska industrier utsatts för ett importtryck som är, rent värdemässigt, mycket stort efter internationella mått. En närmare analys visar dessutom, att importen ofta äger rum till priser, som är så låga att de endast kan förklaras av att konkurrensen snedvridits antingen genom dumping eller prislearing via statliga utrikeshandelsmonopol.

Såvitt vi kan förstå tyder dessa omständigheter på att flera av de industrier som i dag råkat ut för svårigheter ingalunda är underkastade en

strukturrationalisering i den bemärkelsen att de under i övrigt lika förhållanden ute i världen skulle vara konkurrenssvaga. Det är snarare så, att många av dessa branscher och företag, om de fått arbeta under de konkurrensvillkor som råder t. ex. i EEC-området eller i flertalet EFTA-länder, skulle visat sig livskraftiga och konkurrensdugliga. Flertalet av dem har icke fallit offer för sin egen svaghet, utan de har utsatts för en specialhård och i många fall förfalskad konkurrens som icke någon industrigren vare sig i Sverige eller ute i Europa kan motstå, därest den får utveckla sig i den omfattning och intensitet som varit fallet på den svenska marknaden.

Resultatet av den nuvarande handelspolitiken på vissa områden och mot ett antal länder har blivit, att vår industristruktur kommit att bli snedvriden genom att en onormal internationell konkurrens fått driva sitt spel tämligen ohämmat. Strukturrationaliseringen har alltså fått sin inriktning mot vissa svenska branscher icke på grund av de ekonomiska krafternas normala och fria spel utan på grund av att snedvridna konkurrensmöjligheter tillåtits verka ohämmat. Vår strukturrationalisering har blivit resultatet icke av svenska överväganden i en normal konkurrenssituation utan i någon mån även på grund av det frikostiga handhavandet av importlicensgivningen i förhållande till vissa länder.

Den moderna handelspolitiska teorien anser, att man i dylika situationer kan återställa en situation som ligger närmare den fria konkurrensens regler och konsekvenser genom att tillgripa lämpliga motåtgärder för att neutralisera — men icke mera — de näringspolitiskt negativa verkningarna av konkurrensförfalskningen.

I längden anser vi det icke försvarligt mot vårt näringsliv och dess anställda att Sverige för en handelspolitik som så avsevärt skiljer sig från flertalet västeuropeiska staters. Om icke hela detta tryck från en onormal konkurrens skall koncentreras på Sverige, därför att det praktiskt taget är det enda land som underlåter att vidtaga åtgärder mot densamma, måste man från svensk sida harmonisera sin egen praxis i dessa frågor med den som tillämpas i övriga EFTA-länder samt i EEC.

På grund av det f. n. komplicerade läget inom den s. k. Kennedy-ronden i GATT synes det icke f. n. möjligt eller lämpligt att vidtaga några tullpolitiska åtgärder ens på de varor som är försedda med s. k. takbindningar vilka överstiger den nu utgående tullsatsen. Detta medel kan emellertid komma upp till förnyat övervägande vid den tidpunkt, då det är möjligt att bedöma resultaten av dessa internationella förhandlingar. I så fall torde man icke böra lämna ur räkningen möjligheten att tillämpa en dubbeltariff mot de länder vilka icke är medlemmar i GATT.

I övrigt vore det i detta sammanhang önskvärt, att man tog hänsyn till möjligheten av en nordisk tullharmonisering. Vi är alltså medvetna om att vårt lands handlingsfrihet på det handelspolitiska området f. n. är starkt begränsat. Visst utrymme för åtgärder torde dock förefinnas. Bl. a. torde

möjligheter föreligga att minska importlicensgivningen från länder vilkas konkurrens är särskilt förödande.

Den nu pågående onormala och störande importen från vissa länder skadar icke endast vår egen industri utan även dem av våra handelspartner som följer de normala formerna för handels bedrivande. Då man låter Sverige bli en tummelplats för exportörer som icke följer det fria handelsutbytets och den fria konkurrensens normala regler bidrar man till att försvåra även för hittills lojala leverantörländer deras möjligheter att upprätthålla en sådan politik. Detta är särskilt fallet beträffande våra partner i EFTA och i all synnerhet dem i de nordiska länderna.

Vi anser därför att det bör övervägas att antingen inom ramen för EFTA eller åtminstone mellan de nordiska länderna uppta en diskussion om en samordnad och eventuellt gemensam handelspolitik för dessa länder i fråga om leverantörländer och varugrupper som bryter mot den normala handels regler och förutsättningar.

Att observera är att den nuvarande situationen måste bedömas som relativt tillfällig. I den mån den avsedda svenska anslutningen till EEC kommer till stånd, kommer nämligen konkurrensen från de länder som är mest aggressiva på den svenska marknaden att mera avskärmats. Behovet av speciella skyddsåtgärder för den svenska industrien är därför också tillfälligt.

Under återopande av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära dels en mindre frikostig licensgivning resp. minskning av importkontingenter, där så är möjligt, i anslutning till förefintliga kvantitativa importrestriktioner gentemot sådana länder, vilkas import till Sverige allvarligen undergräver fortbeståndet av eljest konkurrenskraftiga svenska industri-grenar och äventyrar sysselsättningen,

dels ock skyndsamt utredning om möjligheterna att inom ramen för vårt lands internationella åtagande inom GATT resp. EFTA och Norden vidtaga tillfälliga åtgärder för skapande av ett förbättrat skydd för hotade svenska hemmamarknadsindustrier.

Stockholm den 20 januari 1967

Gösta Jacobsson (h)

Lars Schött (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Holge Ottosson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)

Carl Eskilsson (h)

Rolf Kaijser (h)